

CRONICĂ DRAMATICĂ

Teatrul Național
„I. L. Caragiale”

TREI FRAȚI GEMENI VENEȚIENI

de A. Matiuzzi,
zis Collalto

Spre surpriza noastră, a tuturor, la sfârșitul stagiunii, David Esrig reapare pe scenă, după o îndelungată absență, cu un spectacol realizat într-un timp record față de ritmul său obișnuit de lucru. Dacă n-am ști că Esrig pregătește în tot acest timp *Furtuna* lui Shakespeare ne-am întreba ce reală acoperire valorică are acest scenariu tîrziu al commediei dell'arte, în caietul de repertoriu al unui director de scenă atât de exigent în includerea unui nou titlu. Doar ca exercițiu de antrenament actoricesc pentru echipa care lucrează *Furtuna*, acest text este într-o bună măsură, venit. Fiindcă, dincolo de interesul tehnic, scrierea acestui autor obscur, actor și regizor, una dintre nenumăratele *centoni* (compilații) elaborate pe tiparele canonizate în secolul XVIII, ale improvizărilor din urmă cu două veacuri, nu reprezintă o mare valoare: poate doar una documentară. Aflăm că Antonio Matiuzzi, zis Collalto (redăm datele caietului-program căci enciclopediile și istoricii commediei dell'arte și a ramificațiilor ei, consultați, nu-l citează) era un interpret rutinat al „Măștilor” (cu predilecție pentru Pantalone) și că se stabilise prin 1760 la Paris, conducând acolo „Commedia” italiană.

O *commedia ridicolosa* tipică, prezentându-ne trama dificultăților inerente în vederea re-

Marin Moraru și Gh. Dinică

lizării unei căsătorii, la care se adaugă tema clasică a menechmilor (3 gemeni și nu „doi” gemeni venețieni, ca la Goldoni) eminent prilej de a pune în valoare arta actorului. Un text oarecare, cu o paradă a măștilor, așa cum s-au fixat încă din prima jumătate a secolului XVII în Franța, dar și cu mutațiile caracterologice respective, trimițându-ne spre teatrul lui Goldoni. În regia lui Esrig și scenografia mai puțin spectaculoasă, dar funcțională, a lui Ion Popescu-Udrisțe, spectacolul Teatrului Național se prezintă ca un riguros exercițiu de stil, demonstrând rigooarea unui antrenament corporal și vocal în-deaproape strunit de bagheta regizorului. Măștile tradiționale — Arlechino, Pantalone

Silvia Popovici

Ileana Stana Ionescu

(aici Geronte), Brighella (aici Scapin), Pulcinella, ocupă marea plan a scenei (în realizarea conștiințioasă a lui Gh. Dinică, Alex. Georgescu și Gh. Calboreanu jr.) secundate de un grup de Zanni (argați — gardieni) personaj colectiv ce se mișcă cu o expresivitate studiată și relativ bine sincronizată. În acest exercițiu de tehnică scenică, actorii au răspuns cu precizie, greu fiind de stabilit demarcațiile, căci fiecare a executat, în timpare geometrice, prototipul dat și schema mișcărilor. Gh. Dinică execută o ireproșabilă compoziție și rezultatul este un Arlechino mecanizat, cu mișcări de robot. Silvia Popovici desenează într-o compoziție filigranată, de dulce grație comică, o ingenuă; Ileana Stana Ionescu joacă cu brio o înfocată matroană, prefigurare a Văduvei Istețe; Damian Crișmaru compune cu haz inedit masca Comisarului, iar Rodica Popescu o Hangiță, dar pe un tipar tipologic adesea uzitat de interpretă.

Fără Marin Moraru nu i-am avea pe cei trei gemeni venețieni și e limpede că întregul spectacol nu s-ar fi montat dacă Esrig nu l-ar fi avut pe Marin Moraru drept protagonist! Moraru copleșește scena și sala, demonstrând, în acest triplu rol, cât de variată și bogată e gama resurselor sale compoziționale. Trei portrete luxuriante în etalarea culorilor, rafinate în semitonuri, ilustrând, pe un fond „genetic” comun, trei tipuri structural deosebite: amozul-gentilom al secolului galant, jucat cu ironie candidă în „dolce stil nuovo”, marinarul — mască tradițională de căpitan al commediei dell'arte, fioros și inofensiv, bețiv și sentimental (notăm scena de performanță a „degustării” vinului); înșfîșit, neguțătorul — ramolit, mască a decrepitudinii zugrăvite cu finețe — toate trei portretele punîndu-ne în dificultatea stabilirii unei ierarhii valorice. În această montare, pusă la punct ca o mașinărie bine unsă, lipsește — spre marea mea regret — farmecul improvizăției descătășate, libertatea nestînjinită a gestului, proprii totuși commediei dell'arte; poate de aceea, Marin Moraru transformă un spectacol menit să fie demonstrație de artă colectivă, într-un splendid recital.

Am remarcă, de asemenea încercarea creării unui comic de tip verbal, element tipic, de altfel, al improvizățiilor italiene, ca și al comicului popular francez, încercare cu rădăcini în montările precedente ale lui Esrig, dar realizată aici parțial.

Mira Iosif